

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

2025 m. lapkričio 5 d., Nr. 25-167VK

DĖL VYRIAUSYBĖS IŠVADOS DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-690 PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau - LVK) kreipiasi į Jus dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2260 11, 26, 35, 41, 42, 43, 46, 50, 53, 58, 107 ir 141 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-690 (toliau – Įstatymo projektas) projekto (toliau – Išvados projektas).

- 1. Dėl Įstatymo projekto siūlymo nustatyti, kad užsieniečiams, kurie pastaruoju metu teisėtai gyvena ar gyvena Lietuvoje bei siekia gyventi Lietuvoje ilgiau kaip 5 metus, pateikti valstybinės kalbos mokėjimo dokumentą, norint gauti leidimą laikinai gyventi (jo pratęsimą).**

LVK atkreipia dėmesį, kad siūlomas reikalavimas pateikti valstybinės kalbos mokėjimo dokumentą neturėtų būti taikomas darbuotojams, kurių darbo funkcijos nesusijusios su tiesioginiu kontaktu su Lietuvos gyventojais ar visuomene, t. y. tiems, kurie neteikia paslaugų vietos rinkoje. Pavyzdžiui, tolimųjų reisų vairuotojai savo darbo funkcijas atlieka kitose šalyse, faktiškai nedalyvaudami Lietuvos visuomeniniame ar ekonominiame gyvenime. Šie darbuotojai atvyksta į Lietuvą darbo pagrindu, o jų buvimas šalyje yra laikinas ir susijęs tik su darbo santykiais. Todėl kalbos mokėjimo reikalavimas šiai grupei būtų neproporcingas ir neatitiktų siekiamo tikslo – skatinti integraciją bei dalyvavimą visuomenėje. Be to, tokio reikalavimo taikymas galėtų lemti darbo jėgos nutekėjimą į kitas Europos Sąjungos šalis, pavyzdžiui, Lenkiją, kur tokios sąlygos netaikomos. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos transporto sektorius jau dabar susiduria su kvalifikuotų vairuotojų trūkumu, šis reikalavimas dar labiau mažintų įmonių konkurencingumą ir neturėtų teigiamo poveikio, kurio siekiama šiuo teisiniu reguliavimu.

LVK nevisiškai sutinka su Išvados projekte pateiktais argumentais dėl, esą, perteklinio išimčių skaičiaus. LVK nuomone, išimtys yra būtinas teisinis instrumentas, užtikrinantis, kad reikalavimai būtų taikomi proporcingai ir atsižvelgtų į realias situacijas, kai bendro pobūdžio taisyklės taikymas būtų nepagrįstas ar net prieštarautų įstatymo tikslams. Pavyzdžiui, mokslo projektai dažnai trunka ilgiau nei penkerius metus, todėl į Lietuvą atvykstantys mokslininkai paprastai būna laikini svečiai, vykdančys konkrečius projektinius įsipareigojimus, o ne siekiantys nuolatinės integracijos į šalies visuomenę. Todėl nacionalinis reguliavimas neturėtų sudaryti prielaidų nepagrįstai riboti jų dalyvavimo mokslo veikloje ar sukelti neigiamų pasekmių tarptautiniam moksliniam bendradarbiavimui.

- 2. Dėl Įstatymo projekto siūlymo nustatyti, kad reikalavimas išmokti kalbą būtų taikomas ir atsivežamiems šeimos nariams.**

LVK pritaria Vyriausybės Išvados projekte išdėstytai pozicijai dėl netikslingo reikalavimo taikyti valstybinės kalbos mokėjimo sąlygą atvykstantiems užsieniečių šeimos nariams. LVK siūlo papildyti Išvados projektą argumentu, kad tokio reikalavimo taikymas galėtų turėti ir platesnių neigiamų socialinių pasekmių, pavyzdžiui, paskatinti Lietuvos piliečių emigraciją. Jei Lietuvos piliečio sutuoktiniui (-ei) būtų užkirstas kelias atvykti į Lietuvą dėl kalbos mokėjimo reikalavimo, tai galėtų paskatinti Lietuvos pilietį išvykti gyventi į sutuoktinio (-ės) kilmės šalį, ypač atsižvelgiant į tai, kad daugelyje Europos valstybių tokios sąlygos šeimos susijungimui nėra taikomos.

3. Dėl Įstatymo projekto siūlymo, kad užsieniečiai, bakalauro pakopos studijų I ir II kursų studentai galėtų dirbti tik 20 valandų per savaitę, išskyrus vasaros atostogas ar praktikos laikotarpį.

LVK pritaria Išvados projekte pateiktai pozicijai, kad ribojimai neturėtų apimti studentų, užsiimančių savarankiška veikla. Be jau pateiktų argumentų dėl priežiūros ir kontrolės neįmanomumo, siūlome papildyti Išvados projektą argumentu dėl individualios veiklos darbo laiko neapibrėžiamumo: kai kurios savarankiškos veiklos yra orientuotos į rezultatą, o ne į darbo laiką, ir dėl apmokėjimo už darbo laiką apskritai tarp paslaugos teikėjo ir paslaugos užsakovo nėra deramasi.

Vis dėlto, LVK nepitaria pačiam siūlymui apriboti studentų darbo laiką, nes toks siūlymas reikšmingai paveiktų užsienio studentų motyvaciją rinktis Lietuvos aukštąsias mokyklas ir blogintų pačių studentų integraciją į Lietuvos visuomenę per darbo rinką.

LVK yra susipažinusi su atvejais, kai užsieniečiai pasinaudoja situacija atvykti į Lietuvą, išties neturėdamas kėtinimo mokytis, tačiau siūlo suvaldyti šią grėsmę tikslingais kontrolės veiksmais, o ne darbo laiko ribojimu tiems, kurie ir taip, tikėtina, susiduria su sunkumais gyventi Lietuvoje, nes nemažai užsienio studentų atvyksta iš šalių, kur kainų lygis yra mažesnis.

Pastebėtina, kad režimu piktnaudžiaujantys žmonės neretai patys iškrenta iš studijų dar pirmaisiais metais, kada asmuo turėtų iškart prarasti pagrindą likti Lietuvoje. Tačiau taip nėra, ir tuomet asmuo paprastai dar pusmetį ar metus būna Lietuvoje. Problemos sprendimui tokiais atvejais padėtų glaudesnis bendradarbiavimas tarp institucijų ir aukštųjų mokyklų – asmeniui iškritus iš aukštojo mokslo studijų programos, šis turėtų iškart netekti pagrindo būti Lietuvoje.

Be to, pastebėtina, kad kolegijose mokymų programos paprastai trunka 3 metus, todėl ribojimas dirbti 1 ir 2 kursų studentams iš esmės reikštų negalėjimą dirbti didžiąją dalį studijų laiko.

Remiantis 2023 m. duomenimis, iš 9101 užsienio studentų Lietuvoje, bakalauro studentų iš Azijos ir Afrikos turėjome atitinkamai vos 1348 ir 599¹. Remiantis naujesniais, 2024 m. duomenimis, taip pat žinoma, kad iš visų studijų pakopų užsienio studentų, ES ir ne-ES Europos šalių piliečiai sudaro daugiau nei 50 % visų studentų.² Net jeigu laikytume, kad išties bent pusė atvykstančių studijuoti užsieniečių iš Azijos ir Afrikos yra fiktyvūs studentai, siūlymas riboti darbo valandas spręstų klausimą dėl ~1 % užsieniečių Lietuvoje, ir darytų tai kitų, sąžiningai studijuojančių užsieniečių sąskaita.

Atitinkamai, dabartinis siūlymas tiesiog riboti darbo valandas vertintinas kaip neproporcingas, nes mažintų Lietuvos patrauklumą, ir labiausiai paliestų sąžiningus užsienio studentus, dėl ko kristų Lietuvos aukštojo mokslo paslaugų teikimo eksportas.

Atsižvelgiant į argumentus, siūlome:

- Siūlomą darbo laiko ribojimą taikyti tik 1 kurso studentams;
- Reikalavimo netaikyti savarankiškai (individualios veiklos pagrindu) dirbantiems asmenims, kaip siūloma Išvados projekte;
- Spręsti piktnaudžiavimo atvejus per glaudesnę institucijų ir aukštojo mokslo institucijų bendradarbiavimą.

¹ Eurostat, educ_uoe_mobs02

² Statistikos departamento duomenys.

4. Dėl Įstatymo projekto siūlymo, kad „mokslo ir studijų institucija, švietimo įstaiga ir priimančysis subjektas privalo būti patvirtinti“.

LVK pritaria Išvados projekte pateiktai pozicijai. LVK nuomone, visos aukštosios mokyklos jau ir taip yra patvirtintos, ir papildomo patvirtinimo neturėtų būti.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriauciūnas, el.p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.